

مطالعه اهمیت تسهیلات بانک کشاورزی در توسعه آبیاری تحت فشار

محمد کشاورز

کارشناسی ارشد رشته مدیریت کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مهاباد

چکیده

یکی از مهمترین محدودیت ها برای توسعه بخش کشاورزی آب است و از جمله فاکتورهای مهم در بالا بردن تولید در واحد سطح، استفاده صحیح از این ماده حیاتی می باشد؛ بنابراین جهت افزایش راندمان کارایی مصرف آب و ارتقاء بهره وری آب کشاورزی ارتقاء سیستم های آبیاری و اصلاح روشهای ارزیابی آب در این زمینه یک ضرورت می باشد. یکی از اهداف و مأموریت های مهم بانک کشاورزی حمایت از بخش کشاورزی و کشاورزان مولد و پرتلاش کشور می باشد؛ و با توجه به نیاز طرحهای کشاورزی نظیر توسعه آبیاری تحت فشار به امکانات مالی و اقتصادی، بانک کشاورزی در این زمینه می تواند با ارائه تسهیلات مناسب و کم بهره و وامهای بلند مدت راه گشا باشد. با توجه به اینکه شهرستان سقز در زمینه کشاورزی داری ظرفیت های بالقوه ای است پرداخت تسهیلات مناسب در بخش کشاورزی شهرستان سقز تحول چشمگیری را خواهد داشت. در این تحقیق به مطالعه اهمیت تسهیلات بانک کشاورزی در توسعه آبیاری تحت فشار شهرستان سقز پرداخته شده و از منابع مختلف جهت بحث و بررسی بیشتر در زمینه موضوع استفاده گردیده و از پرسشنامه محقق ساخته نیز جهت بیان ویژگیهای شخصی کشاورزان بهره مند از تسهیلات بانک کشاورزی استفاده گردیده است

واژه های کلیدی: توسعه کشاورزی، تسهیلات، بانک کشاورزی، آبیاری تحت فشار

مقدمه

بخش کشاورزی و منابع طبیعی در توسعه و شکوفایی هر جامعه‌ای از اهمیت و جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. این بخش وظیفه سنگینی را جهت اجرای برنامه‌های کاربردی و پیشرفت اقتصادی و معیشتی مردم بر عهده دارد. منابع طبیعی، آب و خاک کشور با تواناییهای بالقوه بسیار زیاد در اختیار این بخش قرار گرفته است و اگر بطور صحیح مدیریت و بکار گرفته شود موجب توسعه بیشتر کشاورزی، بالا رفتن سطح تولید و کیفیت محصولات خواهد شد. به رغم آنکه در قانون اساسی کشور نیل به خودکفایی آن هم در تمام ابعاد تصریح شده است، لیکن متأسفانه به دلایل پرشمار هنوز این امر در بخش کشاورزی محقق نشده است با آنکه ۲۲ درصد تولید ناخالص ملی را تولیدات کشاورزی تشکیل می‌دهد ولیکن کل سرمایه‌گذاری در این بخش کمتر از ۱۱ درصد کل اعتبارات است (ملکوتی، ۱۳۸۷). به رغم آنکه بخشهای مهمی از کشور به لحاظ اقلیمی و آب و هوایی تناسب چندانی با الزامات توسعه کشاورزی ندارد اما محدودیتهای خاص توسعه صنعتی در شرایط موجود کشور رجوع به بخش کشاورزی را به منظور حل دست کم موقتی بحران اشتغال اجتناب‌ناپذیر ساخته است (زاهدی، ۱۳۸۳). رویکرد برون رفت از این بحران و مشکل اجتماعی یعنی بحث اشتغال، به گسترش کمی و کیفی فعالیتهای بخش کشاورزی بستگی دارد و در این راستا می‌توان ضمن واگذاریهای فعالیتهای عمده به بخش خصوصی در جهت جذب فارغ‌التحصیلان نیز به آنان کمک نمود. بر اساس آمارهای موجود در کشور، بخش کشاورزی تأمین کننده حدود ۲۵ درصد کل اشتغال مولد، بیش از ۳۱ درصد نیازهای غذایی، ۳۱ درصد صادرات غیر نفتی و حدود ۶۱ درصد از نیازهای صنایع به فرآورده‌های کشاورزی می‌باشد (جلالی-اسفندآبادی، ۱۳۸۹). ملکوتی خواه (۱۳۹۱)، با تأکید بر نقش موثر شرکتهای فنی مهندسی در بهبود اقتصاد کشاورزی اعتقاد دارد که شرکتهای فنی مهندسی کشاورزی می‌توانند در بهبود اقتصاد کشاورزی و ارتقای تولید، در این بخش نقش موثری داشته باشند؛ اما در حال حاضر در بخش کشاورزی با چالشها و مشکلاتی مواجه هستیم که از جمله آنها اقتصادی نبودن کشاورزی برای کشاورزان و بهره‌برداران، تصدیگری دولت در بخش کشاورزی و نبود الگوی کشت مناسب می‌باشند. لذا در راستای حل چالشها و ارتقای توان تولیدی کشور نقش شرکتهای فنی مهندسی کشاورزی می‌تواند بسیار شاخص باشد.

بخش کشاورزی یکی از مهمترین بخشهای اقتصادی کشور به شمار می‌رود که درصد قابل توجهی از تولید ناخالص داخلی را به خود اختصاص داده است (Moradnezahadi, 2007) این در حالی است که این بخش همواره با چالشهای بسیاری روبرو بوده است (Abotaleb, 2008). امروزه مشکلات کشاورزان و فن‌آوری کشاورزی در حال پیچیده‌تر شدن بوده و دیگر نمی‌توان با استفاده از سازوکارهای متمرکز و بوروکراسی دولتی آن را حل و فصل نمود. بخش دولتی دیگر به آخر خط رسیده است. بنابراین، نوبت کار و تلاش بخش خصوصی است گو اینکه هنوز امکان جانشینی کامل آن در بخش ترویج فراهم نیامده است. توسعه پایدار کشاورزی از اهداف مهم، اصلی، برنامه‌های توسعه اخیر کشور بوده که در این راستا دست‌اندر کاران را بر آن داشته تا با شناسایی ابزارها و راهکارهای کارآمد و ناشی از اصول و مبانی قانونی و ایدئولوژیک مفهوم توسعه پایدار کشاورزی نظیر سلامتی و حفظ محیط زیست، تداوم اقتصادی، عدالت اجتماعی زمینه لازم جهت رسیدن و دست یابی به آن را فراهم نمایند. لذا جهت رسیدن به توسعه پایدار باید مشارکت واقعی مردم را در سیاستگذاریها تأمین کرد و به تعاونیها و سایر تشکلهای اجتماعی و سیاسی و فرهنگی، به منظور دستیابی به اهداف توسعه ملی، نقش ارزندهای واگذار کرد (مولائی، ۱۳۹۱). در سالهای اخیر دولت‌های بسیاری از کشورهای جهان به منظور به حداقل رساندن هزینه‌های دولت و دستیابی به بهره‌وری بیشتر اقدام به واگذاری فعالیت‌های قابل انتقال خود به بخش خصوصی کرده‌اند. در این راستا وزارت جهاد کشاورزی از سال ۱۳۸۶ اقدام به ساماندهی شرکتهای خدمات مشاوره فنی و مهندسی کشاورزی و واگذاری بخشی از وظایف خود در قالب قراردادهایی به این شرکتها نموده است. بکارگیری کارشناسان کشاورزی در این شرکتها، جزء گامهای اولیه در راستای خصوصی سازی بخش کشاورزی محسوب می‌شود (حسن پور و صدیقی، ۱۳۹۰). در همین زمینه اندرسون (Anderson, 2007) معتقد است که خدمات مشاوره‌ای در کشاورزی، عنصر حیاتی در عوامل بازاری و غیر بازاری هستند که جریان کلیدی اطلاعات را تهیه می‌کنند و باعث بهبود رفاه کشاورزان و سایر مردم روستایی می‌شوند. وی معتقد است که عبارت خدمات مشاوره‌ای کشاورزی به مجموعه‌ای کاملی از سازمانها بر می‌گردد که مشارکت کشاورزان را در بخش کشاورزی تسهیل و حمایت می‌کنند تا مشکلات بخش را با انتقال اطلاعات، مهارت‌ها و فنون جدید حل کنند. محمدیان (۱۳۹۱) نیز

بازاریابی محصولات کشاورزی را یکی از چالش‌های مهم این بخش توصیف می‌کند و یکی از راهکارهای اساسی برای توسعه این بخش را تولید اقتصادی محصولات کشاورزی می‌داند و تاکید می‌کند که شرکتهای تعاونی روستایی و بخش خصوصی به دلیل ارتباط نزدیک با تولیدکنندگان می‌توانند در این راستا و با آگاه سازی کشاورزان نقش مهمی داشته باشند. به رغم آنکه بخشهای مهمی از کشور به لحاظ اقلیمی و آب و هوایی تناسب چندانی با الزامات توسعه کشاورزی ندارد اما محدودیتهای خاص توسعه صنعتی در شرایط موجود کشور رجوع به بخش کشاورزی را به منظور حل دست کم موقتی بحران اشتغال اجتناب ناپذیر ساخته است (زاهدی، ۱۳۸۳). رویکرد برون رفت از این بحران و مشکل اجتماعی یعنی بحث اشتغال، به گسترش کمی و کیفی فعالیتهای بخش کشاورزی بستگی دارد و در این راستا می‌توان ضمن واگذاریهای فعالیتهای عمده به بخش خصوصی در جهت جذب فارغ التحصیلان نیز به آنان کمک نمود. در سالهای اخیر حرکتی که جان تازه ای به بازارهای مالی و صحنه اقتصاد کشور بخشیده است اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی می باشد. همگان بر لزوم اجرای این سیاست ها که فرایند خصوصی سازی را تضمین نموده است و بستر قانونی این حرکت را فراهم می آورد، اجماع نظر دارند. هدف اصلی از ابلاغ این سیاست ها تبدیل اقتصاد فعلی کشور به یک اقتصاد پویا، توسعه ای و رقابتی است که با کاهش تصدی گری دولت و توسعه فعالیتهای بخش خصوصی یا به عبارت دیگر خصوصی سازی امکان پذیر خواهد بود. شرکت های فنی و مهندسی بخش کشاورزی توسط اشتغال فارغ التحصیلان، استفاده از تخصص های مرتبط با بخش کشاورزی، کاهش تصدی گری دولت، اطلاع رسانی سریع به بهره برداران و کشاورزان، یافتن فرصت های جدید شغلی برای فارغ التحصیلان، فعالیت های چند بعدی شرکت ها، ایجاد فرصتی مناسب برای استفاده از تخصص های کشاورزی، تلفیق دانش بومی و دانش نوین کشاورزی در توسعه کشاورزی می توانند نقش اساسی ایفا نمایند؛ بنابراین با توجه به وجود توجیه اقتصادی برای سرمایه گذاری در بخش کشاورزی و اختلاف زیاد بین تولید بالفعل و بالقوه بخش کشاورزی، می‌توانیم در صورت اتخاذ سیاستهای مناسب و اجرای اقدامات لازم، به توسعه کشاورزی در کشور، استان و شهر بوکان امیدوار بود. لازمه این کار استفاده از ظرفیت های شرکت های خدمات فنی و مهندسی در بخش کشاورزی و تشویق سرمایه گذاران بخش خصوصی به سرمایه گذاری در بخش توسط وزارت جهاد کشاورزی و بانک کشاورزی و پشتیبانی لازم از نظر قانونی، اجتماعی و فیزیکی از سرمایه گذارها از طریق ارائه خدمات رایگان، مشاوره فنی، اقتصادی می باشد.

ملکوتی خواه (۱۳۹۱) معتقد است که شرکتهای فنی و مهندسی کشاورزی می توانند در بهبود اقتصاد کشاورزی و ارتقای تولید، در این بخش نقش موثری داشته باشند؛ اما در حال حاضر در بخش کشاورزی با چالشها و مشکلاتی مواجه هستیم که از جمله آنها اقتصادی نبودن کشاورزی برای کشاورزان و بهره برداران، تصدیگری دولت در بخش کشاورزی و نبود الگوی کشت مناسب می باشند. لذا در راستای حل چالشها و ارتقای توان تولیدی کشور نقش شرکتهای فنی مهندسی کشاورزی می تواند بسیار شاخص باشد. با وجود فعالیت دو هزار و ۸۰۰ شرکت فنی مهندسی کشاورزی در سطح کشور، می توان با استفاده از این توان و ظرفیت تحولاتی شاخص ایجاد کرد؛ و با تلفیق علم و تجربه در این مجموعه می توان ظرفیت آنان را بالاتر برده ضمن آنکه حمایت شاخص و جدیتر دولت در تجهیز شرکتهای، کیفیت و بهبود تولید را در بخش کشاورزی به دنبال دارد (موحدیان عطار، ۱۳۹۰). ایجاد و استقرار شبکه غیر دولتی خدمات و مشاوره فنی و مهندسی کشاورزی در سطح کشور و به تبع آن در آذربایجان غربی درعرصه های تولید به منظور ارائه خدمات ترویجی، آموزشی، فنی و اجرایی در راستای کاهش تصدی گری دولت و ارتقا سطح کمی و کیفی تولیدات کشاورزی این استان می تواند بسیار مهم و حائز اهمیت باشد. پراکنش روستاهای استان آذربایجان غربی و نبود دسترسی همه کشاورزان به فناوری روز کشاورزی موجب شده استان از پتانسیل های بالقوه و بالفعل خود در بخش کشاورزی بهره کافی نبرد. ایجاد تشکل های کارشناسی در قالب شرکتهای خدماتی غیر دولتی می تواند در مکانیزه کردن کشاورزی، تامین و توزیع علمی نهاده های کشاورزی و دامی و اشاعه علوم و فنون نوین کشاورزی در روستاها موثر بوده و با برنامه ریزی لازم نقش موثری در افزایش تولید محصولات زراعی، باغی و دامی منطقه ایفا کند. در حال حاضر ۲۷۲ شرکت با عضویت دو هزار و ۲۰۰ نفر ایجاد و از این تعداد ۱۴۲ شرکت با یکهزار و ۶۰۰ نفر هم اکنون در مناطق روستایی مستقر شده اند (بی نام، ۱۳۹۰). لذا جهت رسیدن به نقطه مطلوب در توسعه کشاورزی یعنی افزایش تولید، بهره وری بالا و رفع مشکلات بیکاری خصوصاً فارغ التحصیلان بخش کشاورزی باید ضمن واگذاری مسئولیتهای دولت به

بخش خصوصی و شرکتهای فنی و مهندسی کشاورزی، از ظرفیتهای ایجاد شده در شرکتهای فنی و مهندسی کشاورزی نیز جهت توسعه بهتر و بیشتر کشاورزی به نحو مقتضی استفاده نمود.

نقش شرکتهای فنی و مهندسی در توسعه کشاورزی

توسعه کشاورزی در واقع دو هدف مهم اشتغالزایی و افزایش تولید و در نتیجه خودکفایی محصولات راهبردی کشاورزی را دنبال می‌کند. حضور بخش خصوصی در مسائل اجرایی، آموزشی یکی از موارد قانونی است که با توجه به نیاز توسعه تولید در بخش کشاورزی به مشارکت بیش از حد بخش‌های دولتی پارامتر اصلی برای ارتقاء سطح تولید و توسعه در بخش کشاورزی محسوب می‌شود. شرکت‌های فنی و مهندسی بخش کشاورزی توسط اشتغال فارغ التحصیلان، استفاده از تخصص‌های مرتبط با بخش کشاورزی، کاهش تصدی‌گری دولت، اطلاع‌رسانی سریع به بهره‌برداران و کشاورزان، یافتن فرصت‌های جدید شغلی برای فارغ التحصیلان، فعالیت‌های چندبعدی شرکت‌ها، ایجاد فرصتی مناسب برای استفاده از تخصص‌های کشاورزی، تلفیق دانش بومی و دانش نوین کشاورزی در توسعه کشاورزی می‌توانند نقش اساسی ایفا نمایند. به نظر کلیچ و کدخدائی (۱۳۹۱) ایجاد مجتمع‌های تخصصی کشاورزی، در واقع مجتمع‌های تخصصی کشاورزی شکلی از مکانیسم‌ها و نظام‌های تولیدی، بهره‌برداری، فنی می‌باشد که با اندیشه نزدیک کردن واحدهای همجوار و مستقل به یکدیگر در قالب مجموعه‌ای فنی و خدماتی می‌باشد. مسائل و مشکلات زیادی در زمینه بازاریابی محصولات کشاورزی وجود دارد که مانع دستیابی کشاورزان به درآمدهای بالا و افزایش ارزش افزوده محصولات تولیدی و همچنین مبارزه با فقر و محرومیت روستائیان می‌شود (توسلی، ۱۳۸۶). در این راستا، شرکت‌های تعاونی، شرکتهای خصوصی و فنی و مهندسی کشاورزی با هدف اصلاح و بهبود نظام خدمات رسانی و بازاریابی محصولات کشاورزی، ضمن جلوگیری از واسطه‌گری در فروش محصولات کشاورزی موجب بهبود تولید، افزایش درآمد کشاورزان و توسعه کشاورزی نقش مهمی ایفا می‌کنند. سرمایه نظام دولتی برای انجام عملیات اجرایی ناکافی است، و تجاری و به روز کردن کشاورزان اساساً نیازمند اطلاعات است که بخش دولتی قادر به تامین آن نیست. در این زمینه شرکتهای خدمات فنی و مهندسی کشاورزی در توسعه فعالیتهای کشاورزی، روستایی، عشایری، ارایه خدمات فنی، اعتباری، زیربنایی، رفاهی، آموزشی و تحقیقی و ترویجی، تهیه و تجهیز و توزیع وسایل و لوازم و نهادهای کشاورزی، تسهیلات خدمات بازرگانی و سایر فعالیتهای مرتبط با امور مذکور، با توجه به نیازهای منطقه نقش اساسی دارند.

مهمترین فعالیت‌های شرکتهای فنی و مهندسی در بخش کشاورزی

- انجام کارهای آموزشی با اعتبارات دولتی
- اجرای کارگاه آموزشی فنی - حرفه‌ای
- اجرای کارگاه آموزشی صنایع دستی
- آموزشهای ترویجی کوتاه مدت و بلند مدت
- نظارت بر مزارع گندم
- نظارت بر کشت بذور مادری
- انجام بازدیدهای ترویجی
- بیمه محصولات کشاورزی و تعیین میزان خسارت
- بیمه دام و طیور و آبریان (ارزیابی خسارت طیور)
- بیمه باغات و ارزیابی خسارت
- مبارزه با آفات (سن گندم و...)
- انجام کارهای تحقیقاتی (تکمیل پرسشنامه)
- تشویق و ترغیب کشاورزان برای برقی کردن چاه‌های کشاورزی و پیگیری مسایل مربوطه و آبیاری تحت فشار
- تهیه آمار و اطلاعات مورد نیاز بخشهای مختلف (سایر ادارات)

مهمترین مشکلات شرکتهای فنی و مهندسی در بخش کشاورزی

- ۱- کم بودن پذیرش و استقبال از سوی کشاورزان
 - ۲- نداشتن پشتوانه اولیه مالی تا زمان جلب و جذب مشتری و ایجاد درآمد بخصوص آورده اولیه برای قراردادهای عاملیت توزیع نهاده های کشاورزی و ماشین آلات
 - ۳- فقدان کارشناسان و فارغ التحصیلان کشاورزی بومی در مناطق دوردست و عدم امکان حضور و اسکان کارشناسان از دیگر مناطق
 - ۴- عدم حمایت و واگذاری کار به شرکتهای و عدم اعتماد به آنها از سوی بخش های اجرایی سازمان جهاد کشاورزی
 - ۵- محدودیت آموزش کارکنان در روشهای ارتباطی و نحوه جلب و جذب کشاورزان و مشکل ایجاد آمادگی برای پذیرش توصیه های فنی در آنها
 - ۶- تعرفه های ناهمگون و مقررات و قوانین متنوع و ناهمگون
 - ۷- دوگانگی و چندگانگی سیستم های توزیع و تأمین نهاده و درگیری شرکتهای در امور مربوط به تأمین نهاده ها بخصوص عدم تأمین به موقع و مراجعه کشاورزان
 - ۸- عدم اجرای وظایف آموزش و حمایت قانونی از سوی سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی.
- شبکه خدمات مشاوره فنی و مهندسی کشاورزی، مجموعه ارگانیکی از عناصر انسانی و فیزیکی و امکانات ارتباطی است که ساختاری را برای انتقال دانش فنی و تبادل اطلاعات دو سویه بین کشاورزان و ارائه خدمات نهاده ای، مشاوره ای و فنی مهندسی مورد نیاز کشاورزان فراهم می کند. لذا با رفع مشکلات ذکر شده و با مدیریت اصولی می توان با همکاری کشاورزان و شرکت های فنی و مهندسی و با استفاده از ظرفیت های این بخش در جهت تولید و اشتغال بیشتر، شاهد توسعه پایدار در بخش کشاورزی بود.

یافته های توصیفی

این تحقیق با مشارکت ۱۳۱ کشاورز شامل ۱۲۳ مرد و ۷ زن انجام شد. بررسی اطلاعات بدست آمده از پرسشنامه، فراوانی آزمودنی ها براساس ویژگیهای شخصی و اجتماعی پاسخگویان را مطابق جدول (۱) ارائه نمود. بر این اساس میانگین سنی کشاورزان در این تحقیق حدود ۴۷ سال بود، پایین ترین سن ۲۵ سال و بالاترین سن ۷۰ سال بوده است.

جدول (۱) توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب سن

سن	فراوانی	نسبت	میانگین	انحراف معیار	حداکثر	حداقل
۲۵-۴۰	۳۹	۲۹/۸				
۴۱-۵۵	۶۸	۵۱/۹				
بالای ۵۶	۲۴	۱۸/۳	۴۶/۹۱	۱/۰۵	۲۵	۷۰
جمع	۱۳۱					

منبع: یافته های تحقیق

در بررسی استفاده کشاورزان از خدمات شرکتهای فنی و مهندسی کشاورزی، براساس نتایج بدست آمده طبق جدول (۲)، حدود ۳۳/۳ درصد (۴۲ نفر) از کشاورزان از ماشین آلات، ۳۴/۹ درصد (۴۴ نفر) از کود و سم، ۲۲/۲ درصد (۲۸ نفر) از مشاوره فنی و ۹/۵ درصد (۱۲ نفر) نیز از سایر خدمات شرکتهای فنی و مهندسی کشاورزی استفاده نموده اند.

جدول (۲) توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب خدمات استفاده شده

خدمات استفاده شده کشاورزان	فراوانی	درصد
ماشین آلات	۴۲	۳۳/۳
کود و سم	۴۴	۳۴/۹
مشاوره فنی	۲۸	۲۲/۲
سایر خدمات	۱۲	۹/۵
جمع	۱۲۶	

منبع: یافته های تحقیق

نتیجه گیری و پیشنهادات

شرکتهای خدمات مشاوره ای، فنی و مهندسی کشاورزی می توانند نقش بسیار مهمی در افزایش تولید و بهره وری در بخش کشاورزی داشته باشند و باید با یک برنامه ریزی صحیح و مطلوب با حل مشکلات و تنگناها و شناخت ظرفیتهای و پتانسیل های موجود بتوان هرچه سریعتر به اهداف مدنظر دست یافت. با توجه به اینکه توسعه کشاورزی با افزایش تولید و ارتقاء بهره وری در بخش کشاورزی و افزایش رفاه اقتصادی کشاورزان و ایجاد اشتغال میسر می گردد و جهت رسیدن به این اهداف نیازمند مدیریت و همکاری همه بخش های کشاورزی می باشد. در این میان شرکتهای فنی و مهندسی جهت کمک به اهداف توسعه در بخش کشاورزی نقش عمده ای ایفا می نمایند. عملکرد آموزشی و ترویجی، حمایت و پشتیبانی کشاورزان و بکارگیری دانش و فناوری توسط شرکتهای فنی و مهندسی کشاورزی نقش اساسی در توسعه کشاورزی دارند که در مطالعات اندرسون (Anderson, 2007)، رسولی آذر و همکاران (۱۳۸۹) نیز بر این موارد تأکید شده است. با توسعه شرکتهای مشاوره ای فنی و مهندسی و فراهم ساختن زیرساختهای لازم برای فعالیت این تشکلهای می توان در مدت زمان کمی شاهد تحولات شگرفی در توسعه بخش کشاورزی بود. تحقق اهداف مزبور و رسیدن به توسعه در بخش کشاورزی جز با تحول اساسی در سیستم و نظام کشاورزی و تقویت بخش خصوصی و بهره گیری از وجود کارشناسان و متخصصان بخش غیردولتی مهیا نمی شود. لذا پیشنهادهای زیر در این زمینه می تواند مفید واقع گردد:

- ۱- پیشنهاد می گردد بخش دولتی با همکاری شرکت های خدمات فنی و مهندسی کشاورزی ضمن حمایت و پشتیبانی لازم از بخش کشاورزی زمینه مناسب توسعه کشاورزی را فراهم نمایند.
- ۲- پیشنهاد می گردد شرکتهای فنی و مهندسی کشاورزی با استفاده درست و مطلوب از ماشین آلات و مکانیزاسیون، تأمین وسایل لازم کشاورزان و کمک به افزایش تولید، زمینه توسعه در بخش کشاورزی را مهیا نمایند.
- ۳- افزایش میزان تولید منوط به همکاری کشاورزان با شرکت های فنی و مهندسی کشاورزی می باشد. لذا پیشنهاد می گردد این دو گروه ذکر شده با استفاده بهینه از امکانات در دسترس زمینه توسعه و ایجاد اشتغال و افزایش تولید در بخش کشاورزی را ایجاد نمایند.
- ۴- پیشنهاد می گردد شرکتهای فنی و مهندسی کشاورزی با همکاری کشاورزان و مسئولان امر بذرهای مناسب را انتخاب و به کشاورزان ارائه نموده و در جهت شناخت آفات و بیماریها و مبارزه با آنها به کشاورزان مشاوره های مناسب در فواصل گوناگون ارائه نمایند.

مراجع

۱. بی نام. (۱۳۹۰). ایجاد شرکتهای خدمات مشاوره ای گامی بلند بسوی کشاورزی مدرن در آذربایجان غربی، جهاد کشاورزی آذربایجان غربی. موجود در: <http://www.waaj.ir>
۲. توسلی، ب. (۱۳۸۶). بررسی وضعیت و تنگناهای بازاریابی محصولات کشاورزی ایران، مجموعه مقالات ششمین کنفرانس اقتصاد کشاورزی ایران، دانشگاه تربیت مدرس تهران.
۳. جلالی اسفندآبادی، ع؛ و جاودان، ا. (۱۳۸۹). تاثیرآزادسازی تجاری براشتغال بخش کشاورزی ایران، مجله تحقیقات، اقتصادکشاورزی، شماره چهارم.
۴. حسن پور، م؛ و صدیقی، ح. (۱۳۹۰). بررسی رضایت شغلی کارشناسان شاغل در شرکت های خدمات مشاوره فنی و مهندسی کشاورزی در شهرستان کرمانشاه، مجله تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، دوره ۲- ۴۲، شماره ۳.
۵. رسولی آذر، س. فعلی، س؛ و پزشکی راد، غ. (۱۳۸۹). اثربخشی خدمات مشاورهای کشاورزی کارشناسان ناظر طرح گندم به کشاورزان تحت پوشش در استان آذربایجان غربی، مجله علمی پژوهشی علوم کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، سال چهارم، شماره ۱، تابستان.
۶. زاهدی، م. (۱۳۸۳). ضرورتهای کارکردی توسعه اشتغال در بخش کشاورزی، اقتصادکشاورزی و توسعه، سال دوازدهم، شماره ۴۵، بهار.
۷. کدخدائی، ا؛ و کلیچ س. (۱۳۹۱). ضرورت تقویت بخش خصوصی در کشاورزی و نقش آن در کارآفرینی و اشتغالزایی، کنفرانس ملی کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای دانش بنیان، دانشگاه مازنداران، آبان ماه.
۸. محمدیان، م. (۱۳۹۱). بازاریابی محصولات کشاورزی، سازمان جهادکشاورزی آذربایجان شرقی، منبع در: www.ilna.ir/news
۹. ملکوتی خواه، م. (۱۳۹۱). نقش موثر شرکتهای فنی مهندسی در بهبود اقتصاد کشاورزی، نشست سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی، مهرماه.
۱۰. ملکوتی، م؛ و دیگران. (۱۳۸۷). روش جامع تشخیص و توصیه بهینه کود برای کشاورزی پایدار، تهران، انتشارات دانشگاه تربیت مدرس.
۱۱. موحیدیان عطار، م. (۱۳۹۱). نقش موثر شرکتهای فنی مهندسی در بهبود اقتصاد کشاورزی، نشست سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی، مهرماه.
۱۲. مولائی، ع. (۱۳۹۱). اهمیت تعاونیهای مکانیزاسیون کشاورزی در دستیابی به توسعه پایدار، اولین کنفرانس ملی راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار، ۷ صفحه، تهران، اسفندماه.
13. Moradnezahadi, H. Iravani, H. Shabanali Fami, H. Hosseini, S.M. & Kafi, M (2007). Analysis of factors influencing entrepreneurship development in green houses in Iranian, Iranian Journal of Agricultural Sciences, 2(1386): 219-226. (In Farsi).